

Az elsüllyedt világom

Árkádia városa

Első emlékem Apámról őrzöm. Nagytatáék konyhájában ültem, az ablakon betűzött a nap. Nagymama épp a viaszosvászon terítővel letakart ebédlőasztalnál terített. Fehér színű mélytányéért tett elém, abból kanalaztam valamit. Nem az ebédlőben ettünk, valószínűleg nem hétvége volt. Nem emlékszem, hogy csengettek volna, egyszerűen elsötétedett minden, eltakarva előlem a napfényt. Kinyílt a szúnyogháló, Apám bejött, a fején kockás micisapka volt, és nagyon örült nekem, mert hazavihet.

Az élő kristály

Anyámról az első emlékem az, ahogy Szabadkán Naniék nagyszobájában áll szemben a szekrénnel. Áll a mogyorószínű bútor előtt, haja göndör, a nyolcvanas évek végének fazonja. Vörös körmével egy Juice Fruitot pattintott a szájába. Tudta, apám nem szereti, ha rágózom, de megkínált eggyel.

A démon cölöpfalui

Nagyapának volt egy piros kocsija. Csak így hívtam, a piros kocsi. Azzal mentünk ki Pacsérra vagy éppen Svájcba. Anyám a mai napig szereti mesélni, hogy a több mint ezer kilométeres úton hányszor meséltettem el Nanival a *Félig nyúzott bakkecskét*. Nani a mesemondás során figyelmeztetett, hogy „ne viripeljek sokat, mert béka nő a hasamba”.

Thot

Nani szeretett velem sétálni. Ilyenkor mindig úgy köszöntem el Nagyapától: „Szia, majd jövünk, ne sírjál!” Egy ilyen alkalommal végigkerekedtem a Sugárúton, Nani a kiserdőig jött mellettem. Mesélte,

hogy egy időben itt éltek. De soha nem mutatta meg a házat. A lombok árnyékában gyerekfoglalkozás volt, egy apró favonatba ültem be. Később luftballont vett nekem. Hazafelé elkapott bennünket az eső, Naninál nem volt esernyő, így egy kapualjba húzódtunk. A beugróban egy férfi ácsorgott, Jelent ivott. Váltottak néhány szót Nanival. Miután csendesedett az ézzenegés, és már csak szemerkélt az eső, hazaindultunk. Az úton annyit mondott, hogy „a pamacs (így hívtuk a szakállas férfiakat) ugyancsak iszogatót”.

Nyaráló kalózkod

Apámnak volt egy citromsárga Stojadinja. Szerzett bele egy kazetás magnót, így amikor Bovecra mentünk, a *Mennyből az angyal* hallgattuk. Sokáig kísértettek azok a szerpentines utak, az engem ellepő hó, Monsignornak, a Duplo cirkuszom igazgatójának az elvesztése. Egyszer azt álmodtam, hogy homokdűnék közt autózunk Apámmal. Elöl ül, mezítláb hajtja a kocsit – amit a mai napig irigylek tőle – én a hátsó ülésen fekszem, az árnyékokat figyelem, ahogy megjelennek a vajszerű, lyukacsos tetőkárpit bal oldalán, és elsuhannak jobbra.

A mogokhok törvénye

„A Dédót agyonütötte egy csillag.” Ezt mesélte nekem Nagymama évekkel később. Amikor a Dédó meghalt, felmentél hozzá, aztán azt mondtad, hogy „A Dédót agyonütötte egy csillag”. Mindehhez hozzátette, hogy a *Magyar Szó* egyik helyi újságírójának annyira megtetszett ez a mondat, hogy cikket is írt belőle. Másik korai élményem a halálról, hogy Nanival fényképeket nézegetünk, amelyeket egy fadobozban tartott. Kivette, s amelyekre rámutattam, arról elmondta, hogy az a Juliska mama vagy Takács nagypapa vagy a Baba. Így került a kezem ügyébe egy kép, amin férfiak és nők egy koporsó köré sereglettek. Kocsikerék méretű koszorúkkal rakták körbe a koporsó elejét. Mindannyian a lencsébe néztek. Nani azt mondta: „Ez a Fébel bácsi temetésén készült.” Még aznap délelőtt Nagymama felhívta Nanit. „Halló? Szeerbusz, Juli!” Fejből tudtam, hogyan zajlik majd a beszélgetés. Nani a kezembe adta a kagylót: „Beszélj egy kicsit a Nagymamával!” „Képzeld, a Fébel bácsi meghalt!” – kezdtem örömhír gyanánt a beszélgetést. Nagymama nem tudta, mitévő legyen, mit feleljen, így Nanit kérte a telefonhoz. „Juli, ki az a Fébel bácsi?” „Fényképeket nézegettünk reggel, akkor jegyezte meg az én Andrásom.”

Démoszthenész

Nem tudok másképpen beszélni Vajdaságról. Csak így, részletekben, ilyen szövegekben. Ha követném őket visszafelé, visszavezethetnének. Nem mehetek vissza a boszorkány mézeskalács házához. Számba veszem őket, mint Démoszthenész. Beszélnem kell az emlékeimről a számban a szövegkavicsokkal. Nem fontos, hogy megértsék, nem, most még nem. Ha kiveszem őket, eljutok a megértettséghez, összeáll a legő-émlépalota.

Tada és a szent jelvények

Nagymama jött értem biciklin. Elvitt hozzájuk. A kerékpárt maga mellett tolt, szorította a kezemet. „Jedan, dva, tri, četiri”, számolta a lépéseinket. Megnyomta a kezemet, elszavaltam a számokat. Egy ismerős asszonnal találkoztunk, Nagymama azt mondta, „Jó nagyot köszönjél” neki. A tekintetem a villanykaróra tévedt, míg ballagtunk. A dróton egy madár üldögélt. „Ptica”, mutat fel rá. „Ptica”, ismétlem, a megszólított elszállt.

Jégvilág

Azt képzeltem, sodrásban fekszem, áthatol rajtam a víz, a buborék és a fény. Tanyát vernek bennem a halak, a békák és a vidrák. Én hozzájuk tartoztam, ők nem törődtek velem. Elmosolyodtam. Csigákkal araszoltam, füvek suttogásánál hallgatóztam. Én voltam a Nap, körülöttem fordult el minden. Láttam, ahogy keringtek körülöttem a bolygók, rám néztek és továbbsiettek másfelé. Kelepeltek fölöttem. Barna táj. Zsibog, bong. Útnak indultam, fejem felett tekergett a Hold. Kinyújtottam a kezemet, csevegtem vele. Feküdtem a dunya alatt, mélyeket lélegeztem belőle. Jó volt. Odakintről a kalimpálós óra mechanikus szívdobbanásai kúsztak be.

A kalózegezymény

Volt egy apró, négyszögletű foteltakarónk. Apával ezzel játszottunk. Úgy tettünk, mintha a *Csipet Csapat* egyik részéből, *A bikák leggonoszabbikából* adnánk elő a jó viadalát a gonosszal. Apa volt a bika, El Bömbölöm, én játszottam a torreadort, amit hat részből hegesztett össze Sziporka, az ezmester. Lengettem a sokszínű posztót, Apa pedig felöklelni igyekezett. A tettek mezejére ugráltam, meglebegtettem a kék, sárga, fehér, vörös színű foteltakarót. Apa felemelte a két mutatóujját, hátrarúgott kettőt, majd úgy irányítva a rúgást, hogy ne üsse meg magamat, ellökött. Hat darabra hullottam szét.

Shag Shag megbolondul

„Hogy azt se kék mondani!” – sopánkodott Nagytata, amikor reggel kijött a fürdőszobából, miután felsértette a bőrét borotválkozás közben. Amint megpillantott, megkérdezte: „Mi az, Gazsi, éhes a pucor?” Lemos-ta arcáról a maradék borotvahabot, felöltözött. Bement a kamrába, kihozta a kenyeret, a Buco sajtot és a pástétomot. Nagymama kitöltötte a reggeli teáinkat. Reggeli után Nagytata elment kadarogni a faluba, ahogy Nagymama nevezte Nagytata délelőtti jövés-menését. Délután benézett hozzánk a Pali, Nagytata öccse. Ha erre járt, mindig hozott nekem Galebet.

Gyerekek és egerek

Szerettem a diófa alatt hintázni. Nagytata málnát és ribizlit ültetett szemben a hintámmal. Egész délelőttöket áthintáztam, közben azon törtem a fejemet, hogy ha ázni kezdek, biztosan találok dinoszauruszcsontot. Az akartam lenni, ha nagy leszek, nem futballista vagy traktorista. Édesapám barátja szokta tőlem kérdezgetni, hogy mi leszek, de nem feleltem semmit egyik alkalommal sem.

Bárkár játékosai

Ősz volt, Nagymamáéknál szippantottak. Kinyitották a nagy, szürke kaput, a koci betolatott a borostyánnal futtatott fal mellett. A kert és a beton találkozásánál volt az akna fedele, amit eddig észre sem vettem. Férfiak lecsévéltek a jármű hátljáról a csövet, lefelé eresztették a gödörbe. Rázott rajta egyet az egyik kesztyűs kezű, elbillentették a kapcsolót, megkezdődött a munka. A végén olyan ügyetlenül húzták ki a csövet, amely még folyt, csöpögött, hogy Nagytata papucsá és a lábfeje szaros lett. Apám öltönye mélyéből röhögve szólt: „Ćale, szaros lett a papucsod!”

